

CLIËNTPROFIELEN 2022

Sinds 2009 wordt er onderzoek gedaan naar de doelgroep van Jeugd- en Gezinsbescherming, onderdeel van Regiecentrum Bescherming en Veiligheid. Jeugd- en Gezinsbescherming voert verschillende maatregelen uit, zoals een ondertoezichtstelling, voogdij en jeugdreclassering. De resultaten van dit onderzoek zijn gebaseerd op kwantitatieve gegevens, aangeleverd door de medewerkers die de maatregelen uitvoeren. Zij hebben voor ieder kind en het gezin een vragenlijst ingevuld en antwoord gegeven op de verschillende onderdelen. Dit jaar is de lijst voor de 14de keer ingevuld voor 975 cliënten.

Sinds 2022 is er volgens het NIBUD een stijging zichtbaar op het gebied van financiële krapte bij de gezinnen in Nederland. Dit maakt dat er in dit onderzoek meer aandacht besteed is aan de financiële situatie van de gezinnen. Van de huishoudens in Nederland is 60% financieel kwetsbaar. In het onderzoek is gekeken of het gezin problemen op financieel gebied ervaart en welke invloed dit heeft op de ontwikkelingsbedreigingen voor de jeugdige. Naast de onderzochte financiële problematiek, zijn de gezins- en veiligheidsproblemen meer op de voorgrond aanwezig. Daarnaast is de externaliserende (gedrag waar de omgeving last van heeft) en de internaliserende (gedrag waar de jeugdige vooral zelf last van heeft) problematiek van de jeugdigen in kaart gebracht. Dit geeft inzicht in de invloed van de gezinsproblemen en de veiligheidsproblemen op de jeugdige en hoe dit tot uiting komt. De hoeveelheid

gedragsproblemen die jeugdigen ervaren zijn hoog. Ongeveer 40% van de jeugdigen ervaart twee of meer gedragsproblemen. Deze problemen zijn dermate problematisch van aard dat daarbij hulp en ondersteuning nodig is. Externaliserende problemen worden meer gezien. De sociale context van de jeugdigen met veiligheidsproblemen en gezinsproblemen geven een grotere kans op deze problemen. Dit geldt ook voor internaliserende problemen. Wanneer een jeugdige onvoldoende ondersteund wordt om met stress of emoties om te gaan, is de kans op gedragsproblemen groter. De bepalingen jeugdhulp die in de afgelopen jaren zijn afgegeven zijn in diagrammen weergegeven. Samenvattend zijn de hoeveelheid afgegeven bepalingen op de verschillende zorgvormen relatief vergelijkbaar.

Tot slot is er aandacht voor de kernproblemen, maar ook de gezins- en veiligheidsproblemen binnen de gezinnen. Het blijft van belang om te focussen op het verminderen van de veiligheidsproblemen. Hoe eerder er ingegrepen wordt op de kern van het probleem, hoe meer invloed hierop uit te oefenen is. Een goede triage is daarbij van belang, zodat er tijdig op- en afgeschaald kan worden. Met uiteindelijk als doel dat de jeugdige zich zo optimaal mogelijk kan ontwikkelen.

Marianne Sinot, voorzitter Raad van Bestuur
Hendrika de Vries, lid Raad van Bestuur

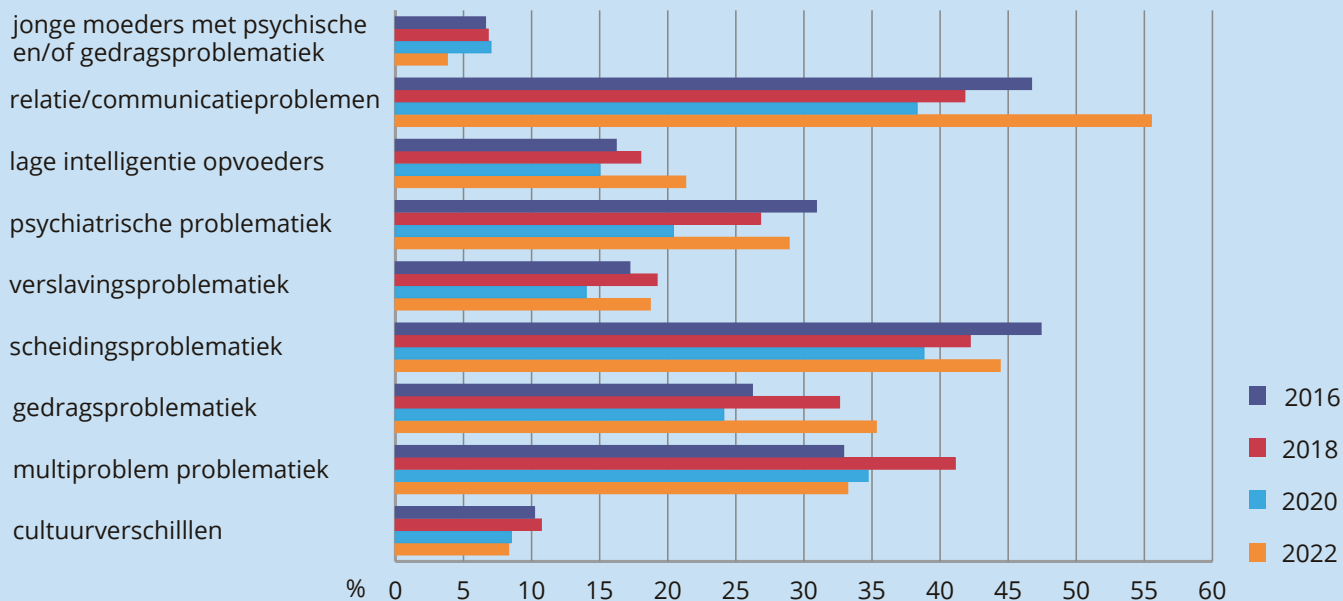
KERNPROBLEMEN OP HOOFDLIJNEN DOOR DE JAREN HEEN

De kernproblemen op hoofdlijnen door de jaren heen geven een overstijgend beeld weer. De gezinnen van Jeugd- en Gezinsbescherming zijn veelvuldig bekend met vaak meerdere problemen welke veel invloed hebben op de veiligheid en de ontwikkelingsmogelijkheden van de jeugdige. De afgelopen jaren was er een wat dalende trend te zien.

Waarschijnlijk komt dit doordat het zicht op de problemen is verbeterd sinds corona is afgenomen. Ook is er aandacht geweest voor de definitie van de verschillende problemen, zodat men vanuit de context en achtergrond de doelgroep van Jeugd- en Gezinsbescherming passend heeft kunnen weergeven in de beantwoording van de vragenlijst.

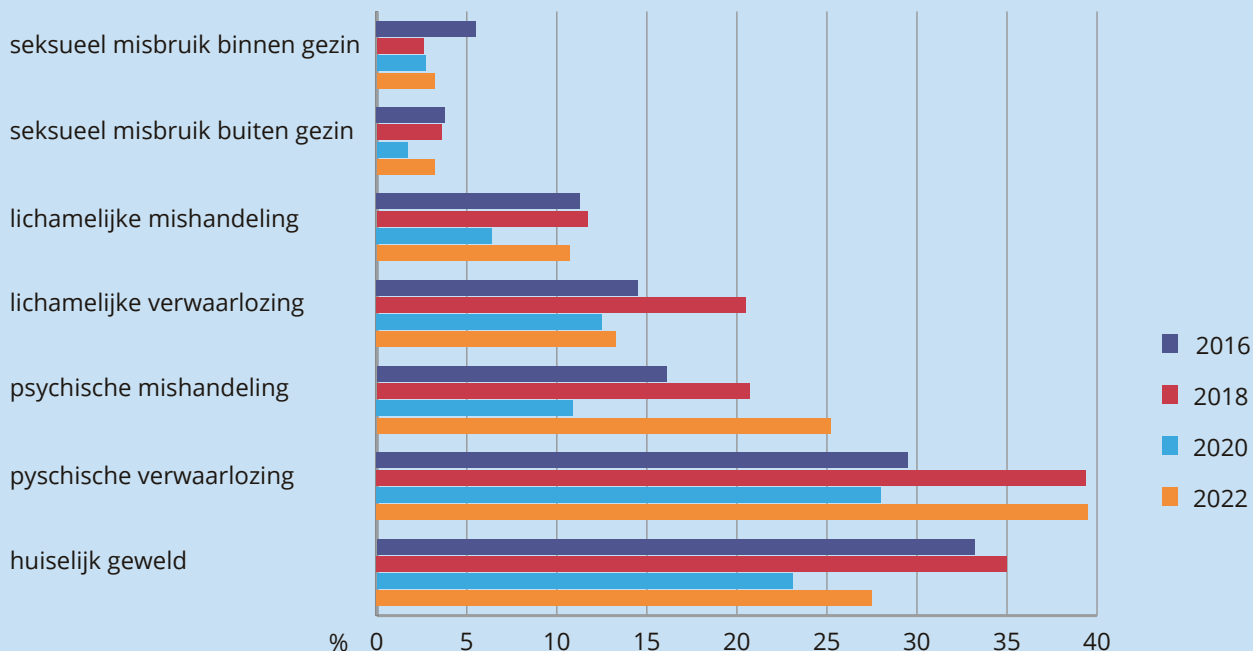
GEZINSPROBLEMEN UITGELICHT

Bij de gezinsproblemen is een stijging zichtbaar op de meeste factoren. Zo is er in meer dan 55% van de gezinnen sprake van relatie en/of communicatieproblemen. Dit leidt vaak tot meer conflicten binnen het gezin, frustraties onderling en het moeilijker kunnen behalen van hulpverleningsdoelen. Daarbij zie je dat in bijna 45% van de gezinnen sprake is van scheidingsproblematiek. Een scheiding is een stressvolle situatie waar de jeugdigen zelf geen controle over hebben. Regelmatig ontstaat hierbij huiselijk geweld. Er zijn verschillende gevolgen zichtbaar bij de jeugdige zoals problemen op het gebied van loyaliteit, emoties, gedrag

en relaties. Bij samengestelde gezinnen, is het regelmatig zoeken naar verhoudingen, balans en voldoende ruimte voor de verschillende personen in het gezin. Andere problemen die bij één of beide ouders veelvuldig voorkomen zijn verslaving, multiprobleem problematiek en een lage intelligentie. Eén op de zes kinderen groeit op met een ouder met psychische problemen of verslaving. Het risico om zelf ook deze problemen te gaan ontwikkelen is bij deze kinderen 65%. Deze kinderen geven aan meer onzekerheid, instabiliteit en sociale problemen te ervaren.

VEILIGHEIDSPROBLEMEN UITGELICHT

De verschillende vormen van veiligheidsproblemen zijn hier in kaart gebracht. Psychische verwaarlozing wordt het meest gezien binnen de gezinnen. Ouders komen hierbij onvoldoende tegemoet aan de emotionele en pedagogische behoeften van hun kind. Daarnaast is er regelmatig huiselijk geweld (verbale of fysieke agressie) binnen de gezinnen. Slachtoffers hiervan verliezen hun weerbaarheid en zelfvertrouwen, en kunnen een negatief zelfbeeld ontwikkelen. Gevoelens van schuld en schaamte spelen doorgaans een grote rol. Dit kan leiden tot depressies,

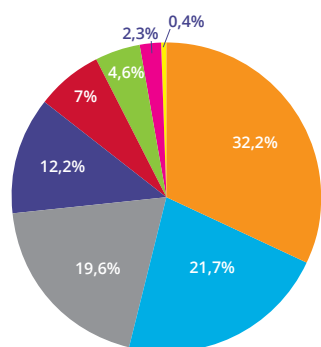
stressklachten en lichamelijke klachten. Psychische mishandeling komt vaak tot uiting in internaliserende problematiek, zoals een laag zelfbeeld, angst, depressie en psychosomatische klachten (lichamelijke klachten als gevolg van een psychisch probleem). Bij sommige gezinnen is er sprake van meerdere soorten veiligheidsproblemen. Deze stapeling zorgt vaak voor complexe problematiek binnen de gezinnen, waarbij op meerdere factoren hulp ingezet wordt. Op korte termijn, maar ook zeker op lange termijn voor duurzame borging van de veiligheid.

GEDRAGSPROBLEMEN

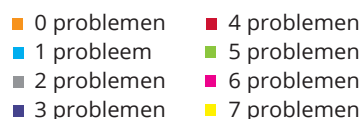
Landelijke onderzoeken laten zien dat jeugdigen meer mentale klachten ervaren zoals eenzaamheid en depressie. Dit is een urgent probleem waarbij de oplopende wachtlijsten extra beschadigend zijn. Onderstaand de internaliserende gedragsproblemen (beschadigend gedrag dat naar binnen gericht is) en de externaliserende gedragsproblemen (gedrag

waarin de jeugdige anderen ergert). Dit is opstandig, prikkelbaar, antisociaal of agressief gedrag. Alle jeugdigen binnen de doelgroep ervaren problemen. Wanneer jeugdigen geen internaliserende problemen ervaren, ervaren zij vaak wel externaliserende problemen en andersom.

GEDRAGSPROBLEMEN - NAAR BINNEN

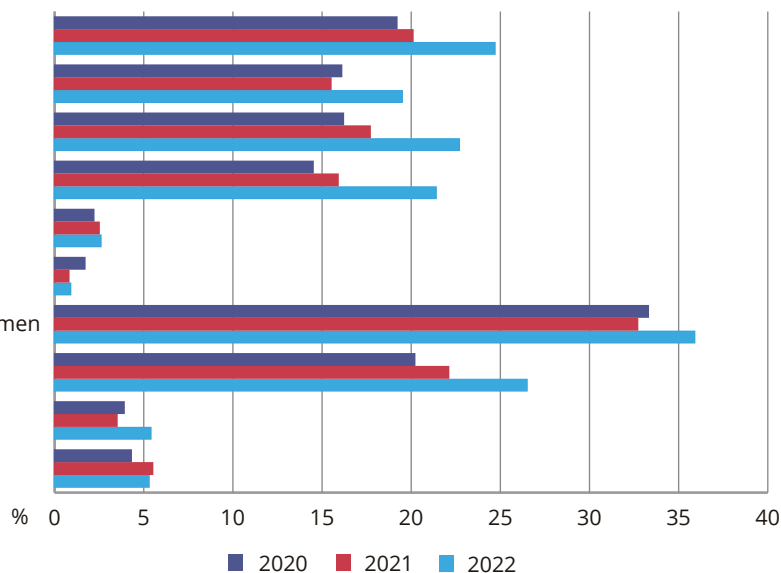

Hoeveelheid internaliserend

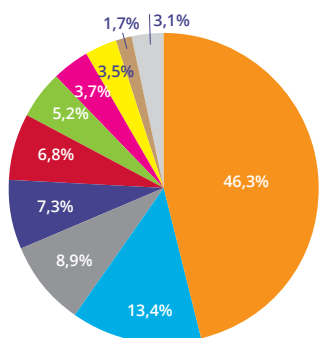
Over de afgelopen drie jaar is een duidelijke stijging te zien bij deze groep. Mogelijk houdt dit verband met de coronaperiode en de invloed daarvan op lange termijn. Jeugdigen ervaren vaak tussen de één of vier verschillende problemen. Meest voorkomend zijn concentratieproblemen, piekeren, angst/paniek en teruggetrokken gedrag. Op de lange termijn zorgt dit vaak voor een laag zelfbeeld, een gebrek aan zelf-

angst/paniek
slaapproblemen
teruggetrokken
somber
zelfbeschadiging
suicide poging
concentratieproblemen
piekeren
gepest worden
rouwproblemen

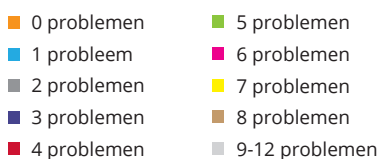

vertrouwen, moeite met sociale contacten en somberheid. Zelfbeschadiging en suicide komen minder vaak voor. De aard en de ernst ontstaan meestal als gevolg van problemen van zowel de jeugdige als de omgeving. Belangrijk is om een analyse te maken betreffende de factoren die de problemen in stand houden en verklaren. Dit is een eerste stap waaraan gewerkt kan worden om de (hoeveelheid) gedragsproblemen te verminderen.

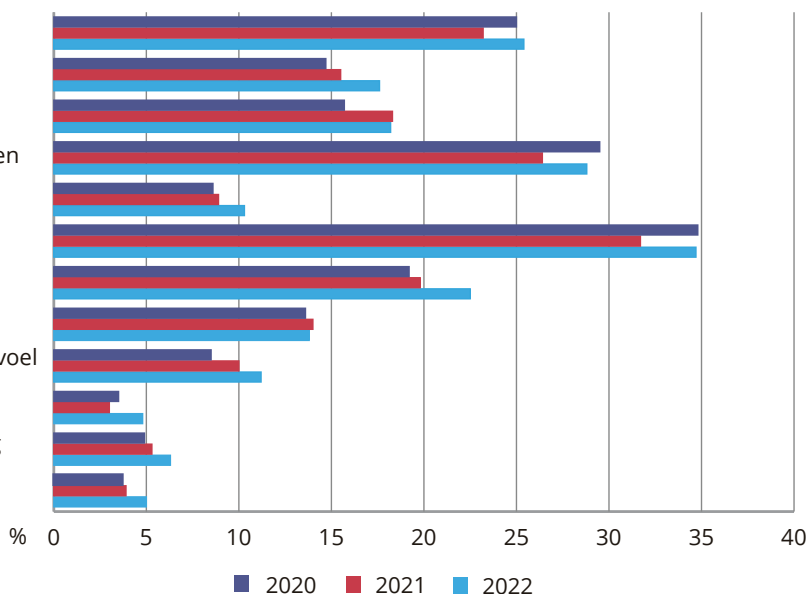
GEDRAGSPROBLEMEN - NAAR BUITEN

Hoeveelheid externaliserend

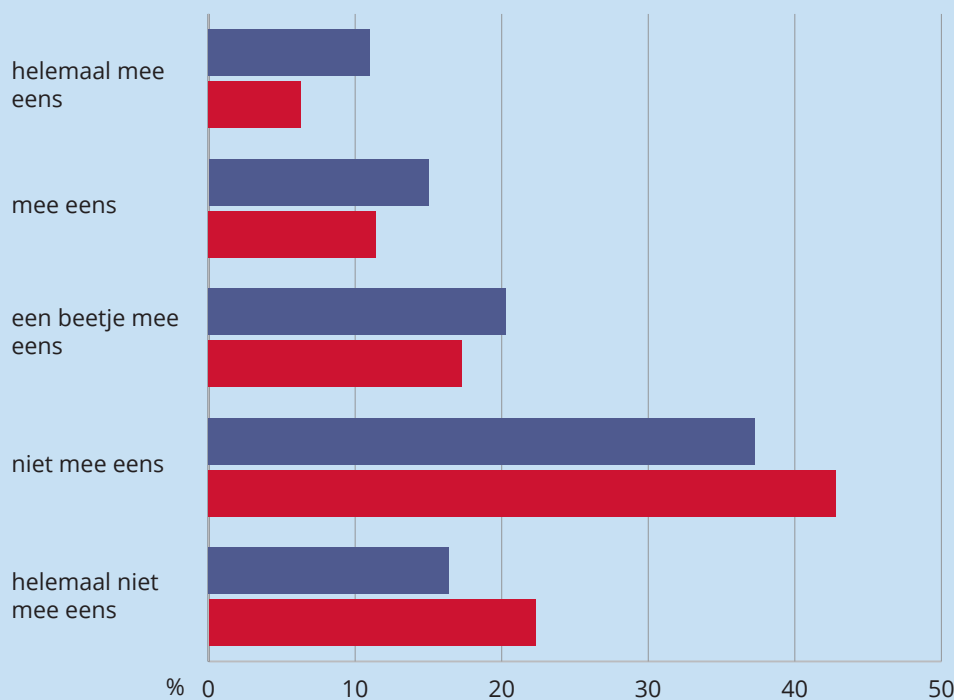
verbale agressie
fysieke agressie
liegen/bedriegen
niet aan regels houden
weglopen
moeite met gezag
veel ruzie/vaak boos
ongevoeligheid
gebrek aan schuldgevoel
pesten
plegen van vernieling
seksueel grensoverschrijdend gedrag

De hoeveelheid problemen is bij deze groep hoog, zo zijn er jeugdigen die meer dan negen gedragsproblemen laten zien. Gevolgen hiervan zijn problemen op het gebied van sociaal contact, meer conflicten en door de negatieve opstandige houding wordt het lastiger om taken op school uit te voeren. Ook risicovol gedrag (criminaliteit) wordt bij deze groep va-

ker gezien. Er lijkt een verharding te zijn bij deze jeugdigen. Zij komen op een steeds jongere leeftijd in beeld. De ernst en de heftigheid van de (gewelds)incidenten is toegenomen. Zo zijn er meer steekincidenten, hebben de jeugdigen vaker een wapen op zak en zijn jeugdigen vaker betrokken bij een crimineel circuit.

FINANCIËLE SITUATIE IN HET GEZIN

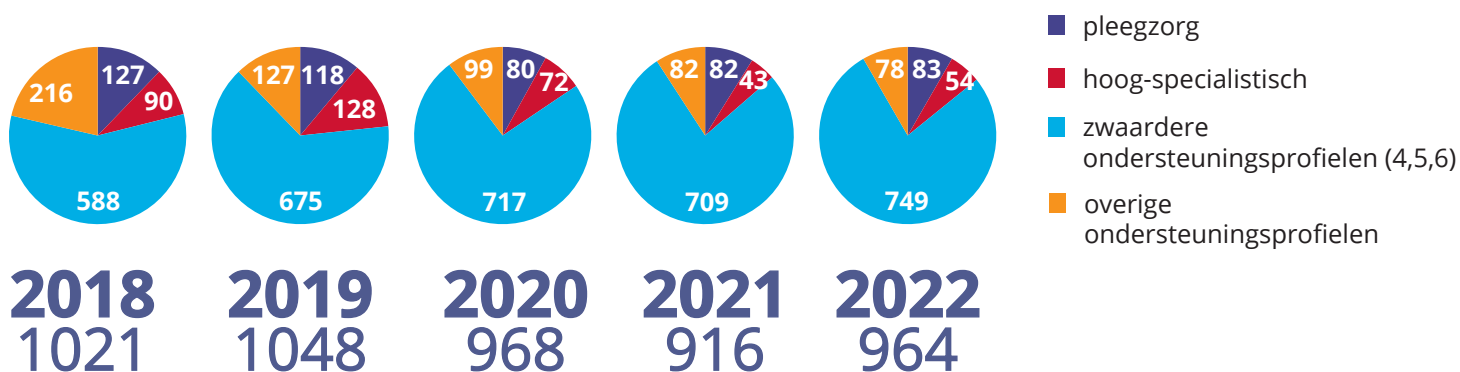
Cijfers 2022

- Het gezin ervaart problemen op het gebied van financiën
- De financiële situatie van het gezin heeft invloed op de ontwikkeling van de jeugdige

Volgens het NIBUD is in Nederland 60% van de huishoudens financieel kwetsbaar of ongezond. Financiële stress is een grote risicofactor, ouders hebben daardoor vaak meer mentale problemen. Tevens worden de problemen ernstiger. Zo kan er bijvoorbeeld meer huiselijk geweld of gebruik van middelen ontstaan en raken ouders regelmatig in een isolement. Hulpverlening gericht op andere zaken is minder effectief wanneer de stress op financieel gebied aanwezig is. Volgens de medewerkers ervaart 46,3% in een bepaalde mate financiële stress. In 35% van de gezinnen

zien de medewerkers dat de financiële situatie daadwerkelijk invloed heeft op de ontwikkeling van de jeugdige. Concluderend lijkt de financiële situatie in 53,7% van de gezinnen geen grote rol te spelen. Het bespreken van de financiële situatie is voor jeugdprofessionals vaak een uitdaging, omdat men zich vaak schaamt. De financiële situatie is voor het eerst in kaart gebracht, omdat vanuit de theorie steeds meer bekend is welke impact dit heeft. De komende jaren is het noodzakelijk dat hier meer aandacht voor komt.

AFGEGEVEN BEPALINGEN VOOR JEUGDHULP

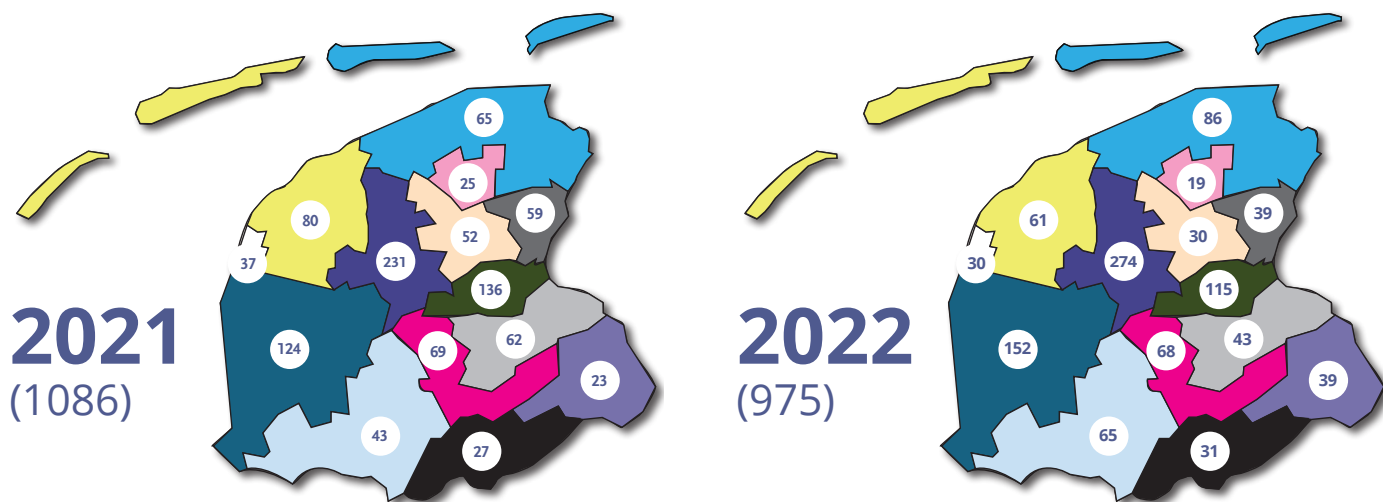

De inzet van de bepalingen zijn ten opzichte van vorig jaar relatief hetzelfde gebleven. Onder andere pleegzorg is over de laatste drie jaar stabiel. De zwaardere ondersteuningsprofielen (4,5 en 6) passen inhoudelijk gezien het meest bij de doelgroep van Jeugd- en Gezinsbescherming. Deze worden dan ook regelmatig ingezet. Ten aanzien van de hoog-specialistische zorg is nog meer afbouwen niet mogelijk, omdat de problematiek van de jeugdige soms zo ernstig en bedreigend is dat bescherming nodig is. Wat betreft de stapeling van bepalingen met bijvoorbeeld pleegzorg of medicatiecontrole is zichtbaar dat bij 8,6% een vorm van stapeling aanwezig is. Dit gaat om 84 cliënten. Bij de andere cliënten is er gekozen voor 1 bepaling (69%)

of geen bepaling (22,4%). Het zorgaanbod is een urgent probleem. Er zijn lange wachtlijsten, minder passende zorg, weinig verblijfsplekken en maatwerk is onvoldoende beschikbaar. Het kost hulpverleners veel tijd om zorgaanbod te organiseren voor het gezin. Deze tijd gaat niet naar de gezinnen. Al deze factoren zorgen voor meer schade bij de jeugd, wantrouwen in de hulpverlening en hogere kosten voor de samenleving. Voor de doelgroep van de jeugdclassering (vooral 18+) is weinig aanbod. De overgang naar WMO, WLZ zorgt vaak voor veel problemen. Waardoor de jeugdige minder of onvoldoende geholpen wordt.

GEMEENTEN UITGELICHT

Per gemeente (in het plaatje de absolute aantallen) zijn de problemen op hoofdlijnen weergegeven. Het betreft jeugdigen met een maatregel (in totaal 975 ots, voorgedij en/of jr) en de problemen die zij en hun gezin hebben.

KLEURENSHEMA

In de tabel is uitgegaan van het gemiddelde van 975 jeugdigen bij Jeugd- en Gezinsbescherming. Bij de oranje kleur is gekozen voor een range van 10% om het gemiddelde heen, groen zit er onder, rood erboven. Per gemeente is er aandacht voor de problemen op hoofdlijnen en de financiële context van de gezinnen. Bij de financiële context is per gemeente weergegeven hoe de financiële situatie ingeschat wordt, of men problemen daarmee ervaart en of het invloed heeft op de ontwikkeling van de jeugdige.

- Problemen komen in gemiddelde mate voor
- Problemen komen meer dan gemiddeld voor
- Problemen komen minder dan gemiddeld voor

Gemeente	Klinische stoornis	Gedragsproblemen	Persoonlijkheidsproblemen	Achterstand in functie-ontwikkeling	Gezondheidsproblemen	Gezinsproblemen	Veiligheidsproblemen	Financiële situatie ouders		
								Financiële situatie is (zeer) laag	Ervaren problemen op financieel gebied	Invloed op ontwikkeling kind
JGB gemiddelde	74,7	79	41,5	70,9	29,7	85	61,1	42,7	46,3	35
Achtkarspelen	77,8	81,5	44,4	77,8	29,6	92,6	66,7	33,3	44,4	29,6
Dantumadiel	53,8	84,6	7,7	53,8	15,4	92,3	53,8	46,2	38,5	7,7
De Fryske Marren	86,6	82,1	56,7	73,1	31,3	86,6	71,6	34,4	31,4	19,4
Harlingen	62,5	66,7	33,3	83,3	16,7	91,7	75	45,9	62,5	37,5
Heerenveen	72,9	78	33,9	71,2	32,2	89,9	69,5	62,7	66	49,2
Leeuwarden	78,8	81,1	41,7	68	33,6	79,9	58,3	44,4	45,2	34,4
Noardeast-Fryslân (incl. Ameland/Schiermonnikoog)	84,6	83,1	40	72,3	33,8	80	53,8	40	43,1	36,9
Ooststellingwerf	64,9	70,3	40,5	59,5	29,7	91,7	54,1	43,2	48,6	54
Opsterland	76,3	81,6	42,1	71,1	15,8	84,2	68,4	60,5	73,2	52,7
Smallingerland	74,2	82,5	52,6	78,4	30,9	84,5	60,8	44,3	44,4	33,1
Sudwest-Fryslân	63,8	77,2	40,9	67,7	26,8	91,3	69,3	36,3	48,1	36,2
Tytsjerksteradiel	73,1	65,4	34,6	76,9	19,2	80,8	30,8	30,8	30,7	26,9
Waadhoeke (incl. Terschelling/Vlieland)	69,1	70,6	32,4	70,6	38,2	83,8	52,9	29,4	36,7	25
Weststellingwerf	85,2	85,2	33,3	81,5	37	81,5	59,3	48,1	66,6	55,5

GEBIEDSTEAMS/ JEUGDPROFFESIONALS

- > Met elkaar moeten we aandacht houden voor de financiële problematiek en daarmee samenhangende stress die de gezinnen kunnen ervaren. Vraag hier expliciet naar en zet eventueel hulp in, om financiële stress te doen verminderen.
- > Vroegtijdig ingrijpen bij jonge kinderen helpt schade in de toekomst voorkomen. Taxeer tijdig risico's ten aanzien van gezinsproblemen en veiligheidsproblemen en zet hierop in.
- > Maak samen met de jeugdige een toekomstplan wanneer deze 16 jaar wordt. Dit vergroot de kans dat de jeugdige de juiste ondersteuning krijgt wanneer hij 18+ is.
- > Maak een afweging of WLZ, verlengde jeugdwet of WMO van toepassing is bij de jeugdige die richting 18 jaar gaat.
- > Bij gedragsproblemen is het van belang om een analyse te maken op de in standhoudende factoren en versterkende factoren. Zo kunnen de meest passende interventies ingezet worden, zoals gezinstherapie, een multisysteeminterventie, of cognitieve gedragstherapie (gebruik de Richtlijn 'Ernstige gedragsproblemen')
- > Er is een duidelijke stijging te zien van relatie- en communicatieproblemen. Er dient een goede afweging gemaakt te worden bij problemen in de communicatie. Welke manier past op dit moment bij het gezinssysteem, kies voor een matched care interventie. De keten en de context spelen een belangrijke rol om te komen tot succes.

(ZORG)PROFESSIONALS

- > Over het algemeen is er schaamte of een taboe om de financiën met elkaar te bespreken. Toch is het belangrijk om het er met de leden van het gezin over te hebben, zodat hier eventueel op ingezet kan worden en financiële problematiek het hulpverleningstraject niet in de weg staat.
- > Focus binnen de hulpverlening op het zorgen voor een voorspelbare context, waarin rekening gehouden wordt met specifieke ontwikkelingstaken van de jeugdige.
- > Naast het eigen klinische oordeel van een zorgprofessional blijft het ook belangrijk om een objectieve norm toe te voegen (bijvoorbeeld een risicotaxatie instrument) waardoor gestructureerd en onderbouwd een goede wegging gemaakt wordt.
- > Jeugdigen met zware problematiek zijn vaak een grote uitdaging voor de betrokkenen. Het is van belang dat we ons allen verantwoordelijk voelen en out of the box denken om deze jeugdigen maatwerk te bieden.
- > Zorg bij overname van hulp of een volgende ketenpartner voor een warme overdracht. Een goede analyse met advies is belangrijk. Zo wordt voorkomen dat eerder ingezette interventies die onvoldoende effect hebben gehad opnieuw ingezet worden, waardoor er motivatiegebrek in hulpverleningstrajecten ontstaat.
- > Problemen op school zijn het eerste signaal van problemen in het functioneren. Met elkaar tijdig opschalen bij ernstig en aanhoudend schoolverzuim werkt preventief.

BELEIDSMAKERS

- > Zorg ervoor dat bij medewerkers het inzicht, de kennis en de vaardigheden worden vergroot betreft de effecten van armoede en financiële problematiek.
- > De secundaire gevolgen van corona op het sociale vlak (sociale isolatie) en economische vlak (inkomensonzekerheid) hebben impact op de mentale gezondheid. Vooral bij de sociaal-economisch kwetsbare groepen of gezinnen waarbij sprake was van de toeslagenaffaire. Vergroot de kennis en het handelingsrepertoire.
- > Het gebruik van het toekomstplan en het anticiperen op meerderjarigheid kan verbeterd worden. Dit zorgt voor een betere ketensamenwerking en dat men tijdig de juiste stappen zet in het proces.
- > Uniformiteit in processen maken de werkwijze duidelijker en efficiënter. Dat leidt tot meer vertrouwen in elkaar en efficiënt werken. Aangeraden wordt om te kiezen voor uniformiteit ten aanzien van triage en risicotaxatie, zodat elke cliënt dezelfde basis aanpak ervaart bij verschillende hulpverleners.
- > Veel zorg is gericht op de korte termijn terwijl de focus op lange termijn ervoor kan zorgen dat inzet van hulpverlening zorgt voor duurzame borging (toekomstgericht werken).
- > Er is een ruim aanbod betreft lichte enkelvoudige zorg, terwijl het aanbod voor zware en complexe problematiek onvoldoende is. Dit maakt dat het voor verwijzers een grote uitdaging is om passende zorg te vinden. Second best is dan de meest passende optie, dit is niet gunstig voor de effectiviteit.
- > Op dit moment lukt het niet of onvoldoende om maatwerk te bieden door de HSJ-partners. Hierdoor is het vaker noodzakelijk om uit te plaatsen. Zorg voor voldoende verblijfsmogelijkheden voor jeugdigen waar zij lang kunnen wonen met begeleiding, ondersteuning of eventueel behandeling: kleinschalige voorzieningen, gezinshuizen, pleeggezinnen met daaraan gekoppeld extra zorgmodules op behoefte en op maat, maar zorg ook voor voldoende forensische zorg. (Zie Rapport: "Kwetsbare kinderen nog steeds onvoldoende beschermd").
- > Er is een afname van licht delict gedrag, en een toename van heftig delict gedrag onder jongeren. Vooral met messen en geweld. Zet snel specifieke (forensische) begeleiding en zorg in. Heb aandacht voor groepsvorming en het beïnvloeden daarvan.
- > Werk samen met de politie om wapencontrole op scholen en op straat (gemakkelijker) te maken. Ruzies lopen snel uit de hand als er wapens voor handen zijn en veroorzaken veel leed bij de betrokkenen.
- > Vergroot kennis en expertise over delict gedrag. Werk samen op dit specialisme en probeer preventief in te grijpen. Maak gebruik van het project Preventie met Gezag.
- > De Proeftuin en #kansRIJK zijn mooie voorbeelden van samenwerken vanuit verschillende expertises en organisaties om maatwerk te organiseren. Blijf op deze projecten investeren door ze verder uit te bouwen en daar de tijd voor te nemen.
- > Versterk jeugdprofessionals in het (outreaching) werken met gezinnen die geen hulp willen of deze (om welke reden dan ook) niet kunnen accepteren.

Onderzoekers: Femke Boonstra en Huub Mariman

**Jeugd- en
Gezinsbescherming**

Regiecentrum Bescherming en Veiligheid

Jeugd- en Gezinsbescherming

Bezoekadres | Tesselschadestraat 2 Leeuwarden

Postadres | Postbus 312 8901 BC Leeuwarden

www.jeugdengezinsbeschermingfriesland.nl | info@regiecentrumbv.nl

Zie ook jeugdengezinsbeschermingfriesland.nl voor Cliëntprofielen 2022.